

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eesti Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 8

XIII aastakäik

1937

Tellimise hind postiga:

aastas . . . 100 senti
6 kuu peale . 55 "
1 " " . 10 "
Välismaale aastas 150 s.

Ilmub kord kuus.

Talitus ja toim.: Tallinn, Toompuiestee
17-a, k. 13. Telefon 448-35.
Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad
ja postiasutused.
Üksiknumber 10 senti.

Kuulutuste hinnad:

1 lhk. kr. 50.—
1/2 " " 25.—
1/4—12.50 ja 1/8 lhk. , 7.25
Teksti ees — 50% kallim.

Töötasust, tööviljakusest, toitulusest ja korterist.

L. Johanson.

Eesti tööliste palga- ja korteriolud vajavad parandamist. Seda nõuab riigi statistika, mis kõneleb elumaksumuse ja tööliste ostujõu vahekorra, haigestumisist, suremusest jne.

Töötülide lahendamise komisjon on oma sundotsustega palkasid tõstnud, kuid liig kitsas ulatuses ja liig väikesel määral. Siiski on ka selle vastu ajakirjanduses sõna võetud. Korduvalt ja väga innukalt teeb seda „Vaba Maa“, kus, näiteks, nr. 174 üle kolme veeru on pandud suured pealkirjad nagu: „Majanduslik tõus juhitaegu rööbastesse. Palgakõrgenduste forsseerimine üle majandusliku kandejõu piiri viib majanduselu kuristikku.“

See kirjutus „Vaba Maas“ on vaid pisikene järg eelmisile, millel näib olevat sihiks selle taotlemine, et isegi töötülide lahendamise komisjoni tegevust pidurdataks, see on, et palkade kõrgendamine isegi komisjoni kaudu seisma pandaks.

Tööliste palgaolude parandamine, elutaseme tõstmine, on üleriikliku tähtsusega küsimus. Sellest on huvitatud terve rahvas oma tulevikuga.

Juba Brentano ütleb kaugelt aastakümnete tagant, et tööline ei ole mitte mehhanism, vaid organism, kelle füüsilisest ja vaimsest seisukorrast

oleneb ka ta tööviljakuse suurus. Brentano leidis ka, et lühike tööaeg ja kõrge töötasu tähendavad odavat tööd, sest mõlemad tõstavad tööviljakust ja töö kvaliteeti. Sama on tõendanud ka paljud teised majandusteadlased ja statistika, kuid siiski on tänapäevalgi veel, eriti meil, teatud ringkonnas domineeriv eelarvamine, et tööstuse õitseng ja dividendide suurus tuleb rajada pikale tööpäevale ja madalatele palkadele.

Kuid paljud autorid tõendavad, et töölised, kelle seisukord on raske, ei või omas töös kunagi saada neid tagajärgi, mis need töölised, kelle seisukord on kindlustatud.

Dr. F. Pinner ütleb, et töö intensiivsuse eelduseks on majanduselu rahulik käik ja töölise hingeline rahu — ka meeleolu, hingeline seisukord. See on — kui tööstuse normaalne käik on häiritud ja kui töölised ei või oma töö ja palgatingimustega rahulikult töötada, vaid ka töölised on häiritud, siis mõjutab see ka tööviljakuse ja tööheadeuse langust.

17. ja 18. sajandi mõningate kirjanike seisukoht, et kõrge palk tähendab vähemat tööviljakust, on juba ammu kõrvale heidetud, kuid siiski tuleb töö-

lisil alati pidada ränka palgavõitlust, kui nad tahavad oma majanduslikku olukorda parandada.

17. ja 18. sajandil valitses seisukoht, et töölised on inimloomad, kes väga hästi võivad rahulduda selle miinimumiga, mis on tarviline kuidagi äraelamiseks. Mida kõrgem töötasu, seda kergemini saab tööline oma minimaalseid tarbeid rahuldada ja seda vähem ta end pingutab. Merkantilistid soovitasidki töölise töötasu vähendada, toiduainete ja esimese järgu tarbeasjade hinda ja maksusid tõsta, sest see ergutavat ja virgutavat töölisis tööarmastust. Sel ajal valitses arvamine, et inimloomad töötavad seda vähem, mida parem neil on elada.

Tunnustatud majandusteadlane Adam Smith lükkas need seisukohad ümber. Tema õpetas vastupidist: Kõrge töötasu — kõrge tööviljakus. Oma väiteid põhjendas ta psühholoogiliselt ja füsioloogiliselt. Psühholoogiliselt — mida kõrgem töötasu, seda tugevam tahe tööjõu kasutamiseks, füsioloogiliselt — mida suurem töötasu, seda enam on töölisel vahendeid terveks toitumiseks ja seda enam on võimalusi tööviljakuse suurendamiseks.

Suurtööstur Brasseý näitas päeviku varal, et kus töötasu madal, seal on ka tööviljakus vastavalt madalam; kus töötasu ja tööviljakus madal, seal tõuseb koos töötasuga ka tööviljakus nii, et töötasu kõrgendamise järele on töö hind madalam kui enne, seega on töötasu tõstmine ka töösturile soodus. Brasseý tegi oma ettevõtteis katseid — selleks kõrgendades ja vähendades töötasu. Tulemus: kõrgem töötasu — suurem tööviljakus, madalam töötasu — väiksem tööviljakus.

Von Stumm näitas, et Inglise töölisel, kus töötasu on parem, on ka tööviljakus suurem kui madalamapalgalisil Saksa töölisel.

Rida autoreid tõendab andmetega, et Inglise tööstusel teiste riikide tööviljakuse ületamisel oli tähtsaks teguriks töötasu suurendamine ja tööaja lühendamine.

Ameerika vabrikant Schöenhof

võrdles tähtsaimate tööalade tootlust maailmaturul ja leidis, et tootmine on kõige kallim neis riikides, kus töötasu on madal ja tööpäev pikem; mida kõrgem töötasu ja lühem tööpäev, seda vähemad töökulud; Ameerika oma kõrgemate töötasudega võib valmistada saadusi vähema tööhinnaga kui Inglismaa, kõnelemata Euroopa mandrist.

Dr. Veddigén näitas mitte ammu statistika varal Saksamaa kohta, et reaaltöötasule, see on elutaseme tõstmisele, vastab tööviljakuse tõus.

Sama tõendavad ka teised uuema aja majandusteadlased ja statistikud, isegi riigimehed, kelledest mõnede seisukohti meie varem oleme tsiteerinud ja refereerinud.

Eesti statistikuist on oma seisukoha töötasu kohta avaldanud Hugo Reiman, kes töötasu, seega ühtlasi elustandardi tõstmist peab vajaliseks majanduslikel, psühholoogilisil ja rahvatervishoidlikel kaalutlusil, näitas madalate palkade masendavaid ja hävitavaid tagajärgi.

Töölise olukorra kohta Eestis tuleb veel oodata täpsemaid uurimusi, aga ka senised annavad pildi, mis näitab viletsat toitlust ja tervisevastaseid korteriolusid, mis mõjuvad hävitavalt rahva tervisele. Meie üldise korterikitsikuse kohta toime andmeid Dr. Püümetša ülevaatest „Eesti Arstis“, kus mäidati, kui suur meil korteripuudus on ja missugust mõju avaldab see rahva tervisele. Äärmise pildi aga saame tööstuse tsentrumeis, ka siis, kui hooaja barakid vaatamata jätame.

Poola töölise elustandard on üks madalamaid, kuid Eesti „Kiviõli“ palga- ja töötingimusi ei suutnud nemadki kannatada. Eesti tööline aga peab siiski neil tingimustel töötama

Madala elustandardi tulemusi näitab haigestumiste, surevuse jne. statistika, mis on kõigile kättesaadav.

Prof. dr. Rubner ütleb, et puudulik toitmine pidurdab füüsilist arengut. Kaotusi toitlustamises, eriti kasvamisperioodil, ei saa hiljem kompenseerida. Muidugi võib täiskasvanud inimene pikemat või lühemat aega kannatada ka

puudulikkude toitmist, ilma et see tema tervist rikuks. Kus aga puudulik toitmine on kauemat aega kestev, seal ta annab kahjustavaid tagajärgi. Nende inimeste, kes on puudulikult toidetud, meeleolu on halvem ja tahtejõud vähem, ka nende töoviljakus on madalam normaalsest keskmisest. Kui puuduliku toitmise juures võib töötada kontoris ja kantseleis, siis igal juhul raskete töö tegemine on pidurdatud.

Töölise töötasust kulub toidu peale suurem osa kui teistel rahvakihtidel. Jõupingutus, mis on vajaline füüsiliseks tööks, nõuab paremat ja tervemat toitu. Seepärast ka iga toiduainete hinna tõstmine mõjub töölise olukorrale tunduvalt, see on halvemalt, kui teistele kihtidele.

Puuduliku toitmise tagajärjeks on tööjõu langus, terviserikked haigestumise ja surevuse arvu tõus. Eriti loob puudulik toitmine soodsa pinna ka tiisikuse levimisele. Seda tõendab statistika, siin vastuvaidlusi olla ei saa.

Kui näiteks Saksamaal on rahva toitlusolud viletsad, toitmist pidurdatakse isegi määrustega, liha, või jne. tarvitamise keeluga, siis on see küll hädaabi-nõu, kuid paratamatult mõjub see aaria tõu tervislikule ja vaimsele tasemele langetavalt.

Kuidas toidupuuduse-aastad varemalt Saksa rahvale on mõjunud, selle kohta on sõjapäevilt ja sõjajärelaas-tailt mitmeilt autoreilt andmeid.

Prof. Julius Wolf kirjutas 1922. a., et rahva elu on langenud tasemele, mida vaevalt seni ta ajaloo on olnud.

1922. a. Müncheni arstid konstateerisid, et rahva tervis halveneb iga päevaga. Tuberkuloosi haigestumine kasvab, eriti ka rahhiit laste juures, elukalliduse tõusu, eriti piima hinna tõusu tagajärjel kasvab ka rinnalaste surevus. Tuleb isegi tsõnga juhtumeid — toitmishaiigus, mida seni Saksamaal ei tuntud.

Sakseni arstid avaldasid elumaksumuse tõusu vastu läkituse, kus konstateerisid suurt surevust puuduliku toitmise tagajärjel.

Saksamaa arstiteaduse fakulteedid avaldasid üleskutse 1922. a., milles leidsid, et elumaksumu-

se tõus hävitab lootused rahva tervise ja tööjõu säilitamiseks.

Praegusest Saksamaa olukorrast, ka toidupuudusest ja rahva eluhäireist võib kirjutada vaid positiivselt, aga küll ilmuvad ka selle ajastu kohta ülevaated ja andmed.

Et rahvas terve võiks püsida, et tööline saadusi suudaks valmistada, selleks peab tal olema vastav ja terve toit. Seda toitu saab ta ainult oma töötasuga. Toitlusolud on sõltuvad ka töötasust. Elumaksumuse tõus raskendab toitlusolusid.

Meie kliimas on väga suur tähtsus ka tööliste kortereil.

Töölise korteriolud on suurelt osalt viletsad, seda on tõendatud mõne tööstusrajooni kohta isegi ametlikult. Töölisel ei ole paremad korterid kättesaadavad seepärast, et töötasu nende üürimiseks ei ulatu. Ka üldine ehituspoliitika ei ole annud tarvilisel arvul väikekorteid. Tööstusettevõtete tööliste kortereist on suur osa veel vanades, tervishoiunõudeile mittevastavais, kitsais kasarmuis.

Eesti rahvast oli 1934. a. andmeil 1.126.413, sellest töölisi ja teenijaid perekondadega 328.730, neist tööstuses 121.895, kaubanduses 16.257, põllumajanduses 116.497 jne.

Töölise elutaseme tõstmine on tarviline. Selle vastu ei saa vaielda, see peaks olema selge ka kõigile ajalehtedele! Elutaseme tõstmiseks on tarviline elumaksumuse tõusu pidurdamine, tööolude ja korteriolude tervendamine ning töötasu tõstmine. Selle läbi ei kaota ka mitte tööstus, vaid ka tema võidab, sest tööstuse arengut ei saa rajada madalale töölise elutasemele ja puudulikele toitlustamisele; võidab ka terve majanduselu.

Senised palgatõstmised, mis kaugeltki ei jõua elumaksumuse tõusuga sammu pidada, on vähesed. Ei ole ka millegagi põhjendatud ajalehtede kirjutused palgakõrgenduste forsseerimisest ja majanduselu kuristikku viimise ähvardusist.

Veel kord: tööline ei ole mitte elutu mehhanism, vaid elav organism, kes vajab tarvilist toitu, korterit ning terveid töö- ja elutingimusi.

Haigekassa ja rohuabi.

Proviisor A. Kaera.

Rohuteadlastepäeva resolutsioonid haiguskindlustuse küsimuse kohta ei saa imestust äratada, kui arvesse võtta, et tavaliselt ilmub päevale kokku apteegiomanikest koosnev enamus, kuna teenivaid rohuteadlasi takistavad päevale sõitmast teenistuskohustused ja ka piiratud ainelised võimalused. Seepärast ei saa neid resolutsioone võtta kui terve kutse arvamist. Pigemini on need apteegiomanike grupi kihihuvide avaldus, mis serveeritud kõlava „üleriikliku“ päeva nime all. Apteekrite (omanikkude) häälekandjas „Pharmacias“ Nr. 6 — 1937 tunnistab apteeker prov. R. Vallner isegi, et ka viimase rohuteadlastepäeva resolutsioonid ei peegelda terve kutse arvamist. Ja kes saab selles küsimuses olla veel enam kompetentne kui apteegiomanike endi juhtiv tegelane prov. R. Vallner?

Pole ka erilist põhjust olla häiritud resolutsioonide sisust ja nende mõjust avalikkusele, mis võrdub nullile. Demonstratiivne atakk valitsuse sotsiaalkindlustuse korraldamise tagasihoidlike katsete vastu oli apteekrite poolt korraldatud niivõrd saamatult ja läbipaistvalt, et vaevalt leidub nii lihtsameelset inimest, kes ei taipaks kõigi nende „riiklike huvide“ taga paistmas kihihuve kõige puhtamal kujul. Juba see asjaolu on imelik, et apteegiomanikud, kes kasutavad neile riigi poolt antud monopoliõigusi (apteegi privileegiume), äkki muutuvad ägedaiks vabakaubanduse pooldajaks, nõudes vabapteegi valikut haigekassaosalistele, (s. o. haigekassadelt kui organisatsioonidelt võtta ära õigus kasutada ainult oma apteeki ja leppida kokku apteekidega omal valikul). Kui haigekassade peakoosolekud on end vabatahtlikult piiranud, koondades enda rohutarviduse rahuldamise oma apteeki, siis peab sellel piiramisel olema tõsine põhjus, sest vaevalt hakkaks keegi seda tegema ilma põhjuseta. See põhjus seisab selles, et näiteks Tallinna Ühishaigekassa ap-

teek, mis varustab ravimitega suuremat osa kassaliikmeskonnast, suutis anda 1936. a. 35% hinnaalandust haigekassa töö pealt ja peale selle veel puhastkasu. Kui nüüd täita apteekrite soovid, sulgeda apteek ja võtta ravimid võõraist apteekidest, siis kujuneks pilt sääraseks (1936. a. tegelikkude Tall. Üh. Haigekassa läbikäikude järgi):

Omas apteegis retseptide järgi ravimeid valmistatud haigekassa arvel riigitaksi hinnaga (ümmarguselt)	Kr. 250.000.—
Maksimaalne maksvate sumdmäärustega lubatud hinnaalandus haigekassadele 20% s. o.	„ 50.000.—
Rohud käes haigekassal hinnaga	Kr. 2.000.000.—

Oma apteegi olemasolu tõttu aga maksis see töö tegelikult haigekassal järgmiselt (ümmarguselt):

Riigitaksi hind	Kr. 250.000.—
Hinnaalandus	Kr. 92.500
Apteegi puhaskasu „ 34.800 „	„ 127.300.—
<hr/>	
Jääb puhaskulu	Kr. 122.700.—

200.000 kr. asemel on kulu kõigest 122.700 krooni, s. o. endavarustusest tekkinud kokkuhoid on Kr. 77.300.—! See on põhjus, miks haigekassa liikmeskond vabatahtlikult ennast piirab apteegivalikus, ja miks tema ei soovi seda „vabadust“ — võtta ravimeid kõigist apteekidest, sest need 77.000.— krooni on vajalikud haigusabiraha normide suurendamiseks, ravimetoodide ja haigla laiendamiseks, arstide koosseisu suurendamiseks ja lõpuks ka kulukast üriorjusest pääsemiseks oma ruumidesoetamise teel! Teisest küljest on sama Kr. 77.000.— ka peamiseks põhjuseks, miks apteegiomanikud nii suurel määral huvi tunnevad vaeste kassaliikmete vastu, kes nende ärist mööda lähevad ja oma retseptid oma enda apteeki viivad. Mööda minnes olgu tähendatud, et ka

praegu on Tallinna Ühine Haigekassa arvestanud kassaosaliste huvisid ja võimaldab oma apteegist kaugemal asuvates rajoonides (Kopli, Nõmme,

Pirita) kui ka provintsis ravimite saamist ka teistest apteekidest. Selleks on lepingud sõlmitud terve l 17 apteegiga!

Fosgeeni toimest inimorganismile.

(Gaasikatastroofid III).

A. Kümmei.

Fosgeeni-katastroof Hamburgis 20. mail 1928. aastal näitas veel kord, kuivõrd ettevalmistamata ja peadkaotav on massiliste gaasikatastroofide korral tänapäeva ühiskond ja ametiasutused.

Kui juba maailmasõjas rida aastaid sõjagaasidega tegelnud ja karastatud sakslased ja nende ametiasutuste võimukandjad üldises segases olukorras pead kaotama kaldusid, mis siis rääkida meie oludest, kus puudub peaaegu igasugune praktiline kogemustepagas gaasisõja ja gaasiravimise alal. Et meie siin sugugi põhjuse ta ei taha pessimistid olla, pruugib vaid meenutada Kilingi-Nõmme katastroofi ja selle ohvrite arvu.

Peab siiski saksa meditsiin-jõududele ja haiglatele au andma, kes tegid kõik, mis võimalik oli maailmasõja oludes karastatud gaasiravimise-praktikas.

300 fosgeenist mürgitatud inimesest, kes haiglates ravimist leidsid, surid vaid 10 inimest. Protsentuaalselt võrdub see 3,3%, mis läheneb normaalsele surmajuhtumite arvule lahinggaaside läbi sõjas. Viimane on ameeriklaste järele 2—3%.

Allpool toome ära mõningate surmajuhtumite protokollid, mis on koostatud ja publitseeritud Hamburgi St. George nimelise haigla juhataja prof. Dr. med. S. Hegleri poolt. (Prof. Dr. med. S. Hegler, Über eine Massenvergiftung durch Phosgenas in Hamburg. Dtsch. med. Woch. № 37, 1928.)

Need teadusemehe poolt koostatud kuivad read ja fikseeritud vaatlused valgustavad kaugelt piltlikumalt kui terved virnad tarku raamatuid fosgeeni surmavat mõju inimese organismile, ja seda ennastohverdavat ja visa võitlust salapärase vaenlasega. Sellest sügavdramaatilisest inimdokumendist on jällegi väärarata reeglina näha, et gaasist-mürgitatu saatus on harilikult kõrgemal määral tema enese käes. See oleneb sellest, kuidas gaasi ohver toimib esimese tunni jooksul, arvates mürgiga kontakti sattumise silmapilgust. Kui tehti alguses haige enese poolt saatuslikke vigu, või polnud esmaabi andev sanitar-meditsiinijõud küllalt kompetentne, siis pidid ka järgnevad kvalifitseeritud arstlikud instantsid vaid saatuslikku hiljaksjäämist kinnitama. Esimesena figureerib:

1) Peeter M., 10 aastat vana. Gaasipilved tabasid patsienti kella 4 paiku peale lõunat, kui viimane oma vennaga aerutas lootsikus Mügenburgi kanalis. Hirmunud poisikesed püüdsid end kiirendatud sõudmisega päästa. Sellejuures tundsid nad alguses kurgus kõ-

himapanevat ärritust, rinnus survet. Arsti juure tulid mõlemad jalgsi.

Viimane ei leidnud oma patsientide juurest mingisuguseid alarmeerivaid rikkeid ja selletõttu soovitas neile viibida väljas värske õhu käes ja jalutada.

Kella 7 paiku õhtul algas patsiendil, Peeter M., hingeldamine ja kell 1/29 oli patsient juba suremas — sest kopsude tursumine oli jõudnud oma raskeimasse ja kõrgeimasse faasi. Ninast ja suust valgus lakkamata pruunikat, vahurikast vedelikku.

Sellases seisukorras haiglasse toimetatud patsient riietati ettevaatlikult lahti, kuid hilja: surm tabas enne poisikest; seega 4,5 tundi arvates gaasiga kokkupuutumise momendist.

Adrenaliini intrakardiaalne süstimine osutus kasutuks.

2) Hans Nikolaus M., 13 aastat vana, eelpool nimetatud patsiendi vend, sai gaasimürgituse samadel tingimustel nagu ta noorem vend.

Haiglasse saabus patsient kell 9¼ õhtul. Kohe selgus, et patsiendil on raskekujuline, kopsusid laialt haaranud tursumine, suur näo ilme sinistumine, cyanosis, hingamisel on hingetorus kuulda raginaid.

Ninast, suust nõrgub lakkamata suurel hulgal pruunikat, vahurikast vedelikku. Pulss, verelõök, mis oli algul võrdlemisi hea ja pinev — muutus peagi sagedaseks ja väikeseks. Kohe haiglasse saabumisel süstiti patsiendile cardiozoli ja kamferit. Kuid 10 minutit peale haiglasse tulekut suri patsient just verelaskmise momendil arstide käte vahel!

3) Otto E., 47 aastat vana. Kutseliselt Dr. Hugo Stolzenbergi keemilise tehase ladumeister. Patsient viibis kohe pärast plahvatusmomenti fosgeeni reservuaari rusude juures mõned minutid tihedas gaasipilves. Kohe tundis ta kurgus ärritust, rinnus survet, peapööritust, survet kõhu valdkonnas, südame pahenemist ja kerget silmade määrgumist. Kliinikusse saabus ta kell 18.

Läbivaatus avastas, et patsient kannatab algava kopsude tursumise all, millele lisandub tugev motoorne rahutus ja tugev cyanosis, sinistumine.

Algul oli kuulda hästi raginat vaid kopsude alumiste sagarate alt. Pulss oli võrdlemisi korras.

Vaatamata verelaskmisele, loebelini, cardiozoli, adrenaliini süstimisele ja hapniku andmisile, kopsude tursumine progresseerus peatamata edasi ja patsient suri kell 21¼, ikka

suurenevate cyanosise ja motoorse rahutuse sümptomide saatel.

4) Otto B., 39 aastat vana. Fosgeeni-mürgituse sai ta kodus, viibides oma korteris, Wilhelmsburgis, kell 19 ja 30 min. Korter asus hoone esimesel korral.

Maailmasõjas saadud tuberkuloosi tagajärjel oli patsient töövõime kaotanud. Kliinikusse toodi ta 21. mail 1928. a., kell 1 hommikul — kõige raskemas seisukorras; tema juures võidi konstateerida kopsude tursumist, tugevat hingeldamist, suurt cyanosist. Väike kõha, pulss keskmise tugevusega, kiire. Südame toonid on puhtad.

Verelaskmisel saadi seda võtta vere kiire hüübimise tõttu vaid 300 cm³. Veri oli isesugust, šokolaadi-pruunikat värvi, veniv, tükatitaoline.

Viibimata võeti kasutusele strophantin, hapnik, siis loebelini ja caltium chloratumi lahude sissepritsimised.

Kopsude tursumine ei alanenud. Patsient suri ootamatult südametegevuse lakkamise tagajärjel kell pool kuus hommikul.

5) Minka H., 49 aastat vana. Patsient tabati fosgeeni pilvedest oma korteris, Wilhelmsburgis.

4 tundi pärast gaasikontakti algust ilmus kõha, oksendamine ja valud kõhu valdkonnas.

Kliinikusse toodi ta 21. mail kell 5 hommikul.

Patsiendil oli tugev hingeldamine ühes cyanosisega, tugev motoorne rahutus ja laialt edenenud kopsude tursumine. Patsient viibis kogu aeg hirmutunde all. Pulss oli väike ja sagedane. Röga eristumist polnud. Mitmekordsete verelaskmise katsete abil saadi võtta vaid 200 cm³ venivat ja kohe-hüübivat, tarduvat verd.

Loebelini, kampferi, cardiozoli, adrenalini ja hapniku võimaldamine eemaldas raskused hingamises, ühes sellega langes ka hingeline rahutus, samuti paranes ka cyanosis — ühe sõnaga, seisukord näitas suurt paranemist. 60 cm³ 30% viinamarja-suhkru injektsioon veenisse (tõmboosnesses) ei toonud edaspidist paranemist, selle järelmõjuna aga tekkis väike kopsude tursumine. 22. mail patsiendil polnud palavikku, pulss oli 90; olgugi, et oli tugev hingeldamine, võis siiski konstateerida seisukorra paranemist. Aeg-ajalt tumenes haigel teadvus, miline olukord sarnanes peaaegu deliirium tere mens'ile (joomahullustusele). Toitu võttis patsient hästi. Uriinis, kuses, polnud võimalik konstateerida ka spektroskoobi abil valkude, suhkru ja sapi pigmentide olemasolu. Vere plasmas oli hematiin positiivne. 27. mail, s. o. seitsmendal päeval — ilmusid ootamatult valud pahemas jalas. Pahem põlv oli külm.

Polnud võimalik pahemalt poolt tunda art. tibialis pulssi (embolia, topistumine). Järgnevate päevade jooksul tõusis temperatuur; algas pahema jala gangreen; roisk-kärbus, põle.

Kopsudes püsisid raginad. Röga eristus vähe. Hingeldamise vastu anti kaks korda

päevas 0,5 cm³ astmolisiini, mis avaldas soodsat mõju. 1. juunil polnud enam röga. Mõistus oli selge. Pahem põlv aga oli siiski veel haige.

2. juunil, s. o. 11½ päeva pärast gaasikontakti, kell 4,15 homm. muutus patsiendi seisukord äkki halvaks ja surm saabus täitsa ootamatult.

Calcium chloratumi sissepritsimised ei avaldanud mingisugust mõju südame tegevuse elustamise ega ka vereringvoolu soodustamise ja kergendamise suhtes. 21. mail, 1926. a., kell 10 hommikul polnud enam võimalik konstateerida pulssi, samuti ka vererõhumist.

Kogu aeg oli haigel äärmiselt suur cyanosis, sinistumine. Patsient oli äärmiselt rahutu, ärritatud. 24 tunni jooksul eristus 400 cm³ uriini, erikaaluga 1,015—1,030, viimase värv oli selge, suhkur ja valk puudusid.

Surm järgnes 22. mail kell 9,45, s. o. 36 tundi arvestades gaasikontakti momendist.

6) Karl K., 52 aastat vana. Patsient tabati fosgeeni-pilvedest 20. mail kella 4½—5 paigu pärast lõunat Laubenkolonie asunduse rajoonis.

Ta tundis tugevat peavalu, peapööritust, survet kõhu valdkonnas, kurgus kipitusi, ärritavat kõhale-kaldumist ja ebameeldivat magsavõitu maitset suus, oksendas.

Surve rinnus suurenes vahetpidamata. Haiglasse võeti ta vastu 21. mai hommikul.

Läbivaatamisel selgus, et patsient kannatab tugeva hingeldamise all, kogu kopsu-pinna ulatusel võis kuulda arvukaid raginaid. Röga oli pruunikas. Pulss oli 130, temperatuur 38,2

Otsekohe süstiti intravenosno, veenisisi, 0,25 mgr strophantini, võeti verd 850 cm³, süstiti intramuskulaärselt (musklitesse) 10 cm³ Kalzium Sandoz; võimaldati vältavalt hapniku hingamist.

7) Bernhard V., 39 aastat vana, elukutselt ladude valvur. Patsient viibis paar minutit vahetumalt purunenud fosgeeni reservuaari rusude juures, mis olid ümbritsetud gaasipilvedest.

Selle järele patsient tundis pigistust rinnus, kuiva kõdi kurgus, kergelt peavalu, kõha; üks kord oli oksendamine — sellest toibudes tundis ta enese jälle tervena ja asus päästetöödele. Kliinikusse ilmus ta 20. mail 1928. a. mitte kui abiotsiv patsient, vaid kui eelpool nimetatud haige, kodanik Otto E., saatja. Otto E. oli haiglasse saabumisel väga raskest seisukorras. Vastavalt sellele tuli saatjal tema eest pingutavalt hoolitseda.

Tekkis kahtlus, kas ka saatja, Bernhard V. pole gaasi all kannatanud. Alles arstliku personaali tungival soovil otsustas Bernhard M. jääda haiglasse. Esialgusel läbivaatusel võis konstateerida vaid nõrka survetunnet kõhuvaldkonnas, patsiendi kahvatut ilmet, üksikuid raginaid mõlemate kopsude alumistes sagarates. Pulss oli normaalne. Sama päeva õhtul, kella 10 paiku ilmusid kõikjal rinnus rohkearvulised raginad, näoilme muutus sinikaks. Seni normaalne pulss muutus nõrgaks.

Kell 12 öösel tuli patsiendilt verd võtta.

Võeti üldse 450 cm³, mille järele kopsude tursumine tunduvalt alanes.

Et südame tegevus ja pulss ei paranenud, tuli südame tegevust elustada cardiazoli, strophantini ja kampferi sissepitsimiste abil.

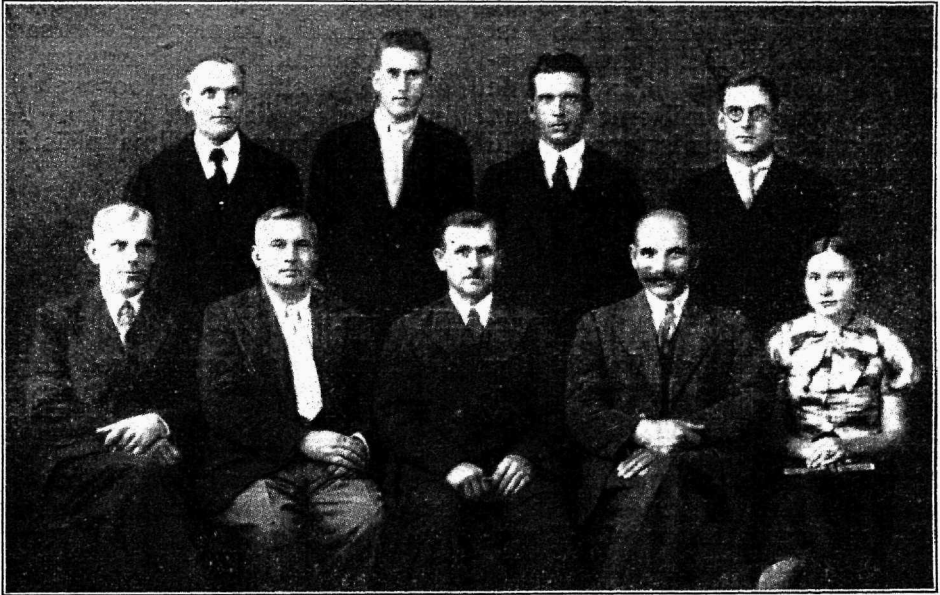
Patsient oli väga kahvatu, tundis suurt sise-
mist survet ja oli ärritatud.

Südametegevuse nõrkus suurenes, ja patsient suri 21. mail, kell 5 hommikul s. o. 12½ tundi pärast gaasikontakti.

Sotsiaalpoliitilisi jõuproove Ameerikas.

Kuulsaksaanud N. R. A. süsteem P.-A. Ühendriiges kuulutati 1935. a. kõrgema kohtu poolt põhiseaduse vastaseks ja viimane tähtsam tööliste esindaja N. R. A. aparaadist — Bar-

Samuti püüti haarata liig palju ja suuri probleeme korraga. Sageli olevat tõstetud küsimusi üles, mis teised tähtsamad ja tarvilisemad punktid koolides jätsid nagu kõrvale. Kõigile puudusile

PAIDE ÜHISHAIGEKASSA JUHATUS, REVISJONIKOMISJON JA AMETNIKUD 1936/1937. A. Istuvad: P. Arne — abiesimees, K. Oebius — asjaajaja, H. Luik — esimees, J. Piiber — rev.-kom. esimees, A. Oebius — ametnik. Seisavad: J. Aljas — juh. liige, A. Tvil — ametnik, A. Jansi — juh. liige, O. Seppel — rev. kom. liige. Puuduvad: juh. liige N. Rosenstein, rev.-kom. liige A. Holstein ja hk Türi esind. ametnik A. Veber.

kin — lahkus ametist k. a. aastal, asudes rauatöölise majanduslikuks eksperdiks. Roosevelt'ile esitatud raportis märgib Barkin, et kui kunagi veel katsetakse tööliste ja tööandjate vahel korraldada suhteid seadustikkudega, n.-n. koolidega, siis peab saavutatama enne poolte vahel kokkulepe, muidu ei aita ka parim seaduseandlus ega valitsus. Neile töesõnadele järgnenud suurvõitlused auto-, terase- ja söetööstuses olid nagu kinnituseks Barkini sõnadele. N. R. A. ebaõnnestumiseks on aidanud kaasa ettevalmistamatus ja kiirus selle teostamisel nii tööliste kui ka tööandjate poolt.

vaatamata konstateeritakse siiski suurt palga kogusumma tõusu N. R. A. tõttu. Eriti tähtis on see, et isegi N.R.A ajal pole hindade tõstmist stabiliseerivad ja akkumulatsooni piiritlevad määrused saavutanud sellaseid tulemusi, nagu algul loodeti. See sunnib oletama, et need kriisi poole minekut kergendavad tegurid nüüd palju mõjuvamalt majanduslikuks korratuseks kaasa aitavad, kuna nüüd ei piira neid takistavad määrused. Tähtsamate ainete hindade indeksid tõusid juba 150% üle 1932. a. taseme. Raha odavus on saanud kaheteraga mõõgaks — kuna see aitas kaasa töövõi-

maluste soetamisele, avalikele töödele j. t., avateli see samal ajal suurelatuslikku spekulatsiooni ning seda tendentsi kõvendab tublisti välismaa raha- ja kullavool Ameerikasse. Ühendriikide ettevõtjaskond tunneb end võrdlemisi kindlalt. Monopoliiseerimine, kartelleerimine ja suurkäitiste tehniiseerimine 1929. a. saadik on toimunud sellases ulatuses, et paljud suurettevõtted oma kohustusi ja tellimisi ka siis suudavad täita, kui nende käitised ainult osaliselt töötavad. Järgmine kriis oleks siis palju raskem, sest majanduslik tagasilöökk leiab eest juba miljoneid töötuid. Praegu loetakse majanduslikule elavnemisele vaatamata umbes 9 miljonit töötut. Järgmise kriisi puhkemist ennustavad väga mitmed majandusteaduslikud „koolid“ eritähtpäevadeks. Üks osa

ennustab kriisi algust 1940. aastaks, millal relvastusprogrammid suurelt osalt täituvad, kuna teine osa juba järgneval aastal arvab kriisi algavat. Seniste andmete järgi võib otsustada, et juba järgmise aasta algul toodang ületab tunduvalt tarbimise. Toodang saavutas 89% normaalseisust, ostujõud aga ainult 79%. Hindade tõusud on N. R. A.-aegsed palgatõusud „ära söönud“. Kuni järgmise aasta alguseni arvestatakse vähemalt 8%-list elukalliduse tõusu. Igatahes on majanduskriisi sümptoomid juba selgesti märgatavad nüüd, kuna pole veel saavutatud majandusliku kõrgseisu hari-punkti, ja siis tuleb Roosevelt'il taas hoolitseda selle eest, kuidas Ameerika kasuahnet rahailma päästa kokkuvarisemisest.

Töötulide lahendamise komisjonist.

Johannes Mihkelson.

Töötulide lahendamise komisjoniga ei ole töölised ega tööandjad rahul. Töölised pole rahul töötulide lahendamise komisjoni otsustega sellepärast, et komisjoni otsuste järgi palgatõstmise protsents võrreldes tegeliku elukalliduse tõusuga on madal. Komisjoni otsused sisaldavad sageli palgade tõstmises sellaseid protsente, et töölise tegelik teenistus tunnis tõuseb murdarvu sendist. Näiteks Franz Krulli töötulis tõsteti töölise palku kõigest 2,5% võrra.

Ka komisjoni otsused ise on sageli sõnastatud sellaselt, et neid võib tõlgitseda mitmet pidi. Komisjonis armastatakse sõnastada otsuseid harilikult nii, et käitise töölise bruto-palgasumma peab tõusma näiteks 8%. Sellase redaktsiooni tulemuseks on see, et mõni tööline ei saa üldse palka juure, teisel töölisel võib tõusta palk veel enam protsente kui komisjoni otsuses on ette nähtud või kogu palgatõstmine võib ulatuda ainult ühele osakonnale. Sellane olukord on komisjoni otsuste järele tekitanud käitistes töölise keskel põhjendatud pahameelt. Kui töölised esitavad mingi palgakõrgendamise nõudmise, siis ikka selles

veendumuses ja oma nõuet nii sõnastades, et iga töölise palk tõuseb teatud arvu protsente või kindla summa võrra. Töölised ei nõua kunagi mingi käitise palgade üldsumma tõstmist, mis neile on täiesti võõras ja sageli koguni teadmatu suurus. Palkade üldsummat tõstes võib käitise juhataja tõsta näiteks kas või direktorite ja kõrgemate ametnike palku ja töölised jäävad siis täieliselt ilma palgakõrgendusest. Palkade üldsumma tõstmist on hiljem tööinspektsioonilgi võimatu kontrollida ja kõrvalekaldumisi selgitada.

Komisjoni otsused on põhjustanud terve rea proteste töölinõukogude ja tööandjate poolt. Et olukorras leida lahendust, on töötulide lahendamise komisjon asunud oma eelmisi otsuseid selgitama. Franz Krulli töötulis antud komisjoni seletus oleks tulnud töölisele kasuks, kuid riigikohus tühistas komisjoni seletuse ja nüüd tahavad ka Kreenholmi töölised kaevata komisjoni otsuse peale riigikohtusse. Komisjonil pole oma seletuste andmises mingit kindlat seisukohta ega „joont“, kuigi mõlema tehaste töölise palgaliikumises olid seletada samad küsimused, s. o. kas palgatõus käib töölise

bruto-palkade kohta või tähendab see iga töölise palga tõstmist üksikult. Krulli töötulis oli küll palgatõstmise protsent selgemini väljendatud iga üksiku töölise kohta, kuid arusaamatus tekkis tükitöö puhul garanteeritud tunnipalga alammäära pärast.

Peale 2,5% palgatõstmise otsustas komisjon nõuda Krulli tehaste juhatuselt, et palgaraamatusse kantaks tööliste tõeline tunniteenistus ja et tükitöö puhul tuleb töölistele garanteerida vähimalt sama palk, mis tööline teeniks siis, kui ta teeks sama tööd tunnitööna. Kuna komisjoni otsus andis end mitmet pidi seletada, siis töölisnõukogu pöördus töötulide lahendamise komisjoni poole seletuse saamiseks. Komisjon seletas tööliste järelepärimisele, et tunnitasu tükitöö puhul peab olema garanteeritud iga üksiku tükitöö kohta. Komisjoni otsus oli töölistele vastuvõetav, sest tööliste teenistus tõuseb sel puhul, kui neile garanteeritakse tunnitöö alammäär iga üksiku tükitöö puhul, aga mitte terve palgaperioodi kestes, nagu tööandjad seda püüdsid seletada. Kuna minister jättis vabrikuvallitsuse protestid tähele panemata, siis kaebas see ministri otsuse peale riigikohtusse ja riigikohus tühistas ministri otsuse, s. o. ka töötulide lahendamise komisjoni seletuse oma esimese otsuse kohta. Riigikohtu motiivides öeldakse, et komisjon võib vene senati seletuse järgi küll oma otsuseid seletada, kui muul viisil ei ole seadusejõus oleva otsuse täitmisel üleskerkivad küsimused otsuse õige mõtte kohta lahendatavad, kuid otsuse sisu järgi on komisjoni seletus suurema ulatusega kui komisjoni esialgne otsus, sest esialgses otsuses polevat öeldud, et tükitöö puhul tagatud palk peab olema tagatud iga üksiku tükitöö puhul, mitte palgaperioodil. Kuna komisjon oma seletuses ei või esimese otsuse sisu laiendada, tühistas riigikohus sotsiaalministri otsuse. Tööliste esialgseis nõudeis oli aga sõnaselgelt öeldud, mis töölisel tahavad, s. o. tunnipalga garanteerimist iga tükitöö puhul eraldi. Komisjonis mindi sellest tähelepanematult mööda ja pärastine tööliste kasuks otsuse seleta-

mine ei aidanud. Krulli töölisel kannatavad siis nüüd just komisjoni otsuste redaktsiooni tõttu.

Teine tähtsam juhtum, kus töölisel kannatavad komisjoni otsuse ebamäärasuse all, on Kreenholmi töötüli, mis komisjoni otsuse järgi pole lõppenud, vaid töölisel esitasid sotsiaalministrile protesti komisjoni seletuse vastu. Nimelt töötulide lahendamise komisjon seletas töölisnõukogu järelepärimisele, et 8%-line palgatõus tähendavat üldist käitise tööliste palgasumma tõusu, mitte iga töölise palkade tõstmist. Komisjoni esialgses otsuses pole aga sõnaselgelt öeldud, et palgatõus käib palkade üldsumma kohta, vaid komisjon otsustas, et palgad tuleb korraldada nii, et nad tõuseksid vähimalt 8% 1. aprillil s. a. maksvusel olevate palkadega võrreldes. Tööliste protestis väidetakse, et 1. aprillil ega kunagi varem pole olnud maksvusel palkade üldsumma, vaid maksvusel oli palganormide kogum, mille põhjal igale üksikule töölisel tasuti töölepingus ettenähtud palka. Tõsta tuleb 1. aprillil s. a. tööliste töölepinguis tähendatud üksikud palganormid. Komisjoni otsus räägib kindlastest palganormidest, mille suurus ja tõus peab olema võrreldav, ja nimelt maksvusel olevatest palkadest. Maksvusel on aga seesugune palk, mis on kindlasti fikseeritud ja siduv pooltele nende vahelises tööõigussuhtes. 1. aprillil olid maksvusel individuaalpalgad, mitte kollektiivpalgad teatud grupile töölistele, mis oleksid tulnud jagamisele tööliste vahel.

Kreenholmi töölisnõukogu leiab, et komisjon on teinud oma seletuses sisuliselt uue otsuse, mis ei ole kooskõlas sama komisjoni poolt samas töötüli tehtud esimese otsusega, ja kuna riigikohtu otsuses Franz Krulli käitise töötüli on öeldud, et komisjonil pole õigust anda oma esialgselt otsust muutvaid seletusi, ja kuna komisjon on oma seletuse andnud teises koosseisus, mille pärast komisjon uues koosseisus ei võinud olla suuteline seletama, mida ta esialgne koosseis oma 25. juuni otsuses tahtis väljendada, siis tuleks komisjoni seletus Kreenholmi

töötüli asjus tühistada ja saata komisjonile uuesti seletamiseks esialgses koosseisus.

Töötülide lahendamise seaduse koostamisel ja kehtimapanekul põhjendati seaduse tarvilisust sellega, et praeguses moodsas kapitalistlikus ühiskonnas riik ei saa enam jääda pealtvaatajaks tööliste ja tööandjate vahelises võitluses ja et riik pidavat oma vahendaja käe läbi seadma jalule sotsiaalse õigluse ning sellega hoidma ära asjatud te-

ravused, mis vabast jõudude vahekorrast väljakasvavad palgavõitlused võiksid tekitada. Senise töötülide lahendamise komisjoni töö tulemuste järgi ei saa sugugi tunnistada, et see oleks suutnud seada jalule sotsiaalset õiglust, ja teiseks pole suudetud vastolusid tööliste ja tööandjate vahel sugugi pehmen-dada. Viimased komisjoni otsuste seletused on ainult aidanud tekitada rahulolematust komisjoni ja üldse sundvahenduse süsteemi vastu.

Tööpuuduse ulatusest.

Rahvusvahelise tööbüroo 2. veerandaasta statistika tööpuuduse ulatuse kohta kogu maailmas näitab teatavat aeglast tagasiminekut käesolevalgi aastal. Aeglane tööpuuduse vähenemine on toimunud juba neli aastat, kuid hoolimata majanduslikust tõusust on töötute arv siiski küllalt suur. Majanduselu tõus on saavutanud oma haripunkti ja vaevalt suudab tööstus mahutada uusi töötute hulki. Tööpuudus jääb kapitalistliku valmistussüsteemi alati-seks nähtuseks.

Tööpuudus on näidanud kahanemise tendentsi peagu kõikjal, võrreldes eelmise aasta samaaegsete arvudega. Erandi moodustavad siiski Eesti, Daani, Soome, Läti ja Jugoslaavia, kus töötute arv näitab väikest tõusu. Daanis ja Jugoslaavias tööpuudus näitas tõusu juba käesoleva aasta esimesel veerandil. Kõigest hoolimata on tööl olevate tööliste arv väiksem kui 1929. a., s. o. enne suurt majanduslikku kriisi, järgmistes riikides: Belgias, Kanadas, Tšehhoslovakkias, Prantsusmaal, Itaalias, Luksemburgis, Hollandis, Poolas, Šveitsis ja P.-A. Ühendriikides. Samal ajal on mitmete maade tööstused koguselt saavutanud ja isegi ületanud 1929. a. taseme.

Tööpuuduse kohta on väga raske saada täpseid andmeid. Tööbüroo ülevaates on kasutatud tööpuuduse vastu kindlustamise, ametiühingute, töövahetalituse j. t. asutuste andmeid ja siiski võib ainult ligikaudselt arvestada tööpuuduse õiget ulatust.

Tööpuuduse vastu kindlustuse alusel oli töötuid k. a. mais Austrias 215.176 või 18,9% kindlustatuist. Möödunud aastal olid samal ajal vastavad arvud 242.227 ja 21,3%. Belgias oli töötuid 113.296 või 12,4% (1936. a. 138.962 või 15,7%); Tšehhoslovakkias 176.348 töötut (10,3%) 232.159 vastu m. a. Daanis

oli töötuid 61.868, Inglismaal ja Põhja-Iirimaa 1.455.990, Šveitsis 72.730; Hollandis 29,5% m. a. 33,9% vastu jne.

Kui arvestada töövahetalituse, ametiühingute ja teiste andmeid, siis kujuneb töötute arv suuremaks kui tööpuuduse vastu kindlustamise andmeid arvestades. Paljudes riikides puudub üldse tööpuuduse vastu kindlustamine. Kui arvestada mitmete allikate andmeid, siis tõusis töötute arv käesoleva aasta teisel veerandil Austrias 330.095-ni, Bulgaarias 4.451, Tšiiis 3165, Tšehhoslovakkias 384.386, Daanis 73.379, Eestis 638 1. juunil 1937. a. 582 vastu 1. juunil 1936. Soomes 3126, Prantsusmaal 374.376, Saksamaal (töölaagris olijad pole arvatud töötute hulka) 1.182.979 m. a. aprilli 2.117.803 vastu, Iirimaa 88.480, Jaapanis 325.290, Hollandis 359.726 möödunud aasta 415.743 vastu, U.-Meremaal 34.218 (51.208), Norras 26.298, Poolas 414.974, Rootsis 22.247, Jugoslaavias 16.936 möödunud aasta 16.670 vastu jne.

Eeltoodud arvude reast selgub, et suurtes tööstusmaades on vaatamata kõrgkonjunktuurile veel miljonid ja sadu tuhandeid töölisi töötä. Inglismaal on näiteks töötuid, kes juba mitu aastat pole leidnud endale mingisugust teenistust. Pooleaastane ja aastane töötalek pole sugugi haruldaseks asjaks. Eestile lähimatest riikidest torkab silma Poola oma ligi poolemiljonilise töötute perega. Kauane töötalek ei jäta mõju avaldamata inimese füüsilisele ja vaimsele seisukorrale. Selles võis igaiüks veenduda, kui kaevandustöödele saabus üle paarisaja poolaka. Mehi tuli siin alles „üles söötma“ hakata. Paar ja enam aastaid töötä olles ei suudetud meie töölistega raskes töös sammu pidada. Poolakad olid sunnitud vähese teenistuse pärast Eestist lahkuma.

Tekstiiltööliste puhkuse küsimusi.

Tasuline puhkus on tööliste sotsiaalne õigus.

Viimasel ajal on kõikjal tõstetud esile tööliste tähtsaima nõudena tasuline puhkus. Tööliskond on jõudnud veendumusele, et tasuline puhkus on tööliste sotsiaalne õigus, mida pole õigus neile

keelda. Kordkorralt arenev tehnika, ratsionaliseerimise tõttu kiirenev töötempo põhjustab tööliste pikema puhkuse tarviduse. Töölised on juba aastakümneid võidelnud palgalise puhkuse

eest ja osalt saavutanudki palgalise puhkuse kollektiivlepinguis, kuid suur osa töölisi on tänapäevalgi väljaspool kollektiivlepinguid. Seaduseandlus on siin pidanud tulema appi töölisile nende õigustatud nõuete kindlustamiseks. Suuri edusamme on palgalise puhkuse küsimus teinud viimasel ajal Prantsusmaal ja Belgias. Seal arvestati välja, et 14-päevaline tasuline puhkus suurendaks palka kõigest 4% võrra. Kuna tekstiiltööstuses tööliste palkadeks minev kulu on keskmiselt 25% tööstuse netokuludest, siis tõuseksid 14-päevalise puhkuse tõttu tööstuse kulud töölise palkade alal kõigest 1%.

Harilikult nõutakse töölisilt tasulise puhkuse puhul vähimalt 1 aasta pidevalt ühe tööandja teenistuses olemist. Viimane nõue tekitab töölisile suuri raskusi, sest see seab töölise ühe tööandja külge ning takistab töökoha vahetamist. Tekstiiltööstus on aga oma hooajalise iseloomu tõttu sellane, et töölised on sunnitud sageli töökohti vahetama. Seaduseandluses on Belgias sellestki saadud üle nii, et palgalise puhkuse kestus on tehtud rippuvaks tööandja juures tööl olnud kuude arvust. Kui tööline on olnud 3 kuud tööl, saab ta ühe päeva puhkust, 5 kuule vastab 2 päeva, 7 kuule 3, 9 kuule 4,

11 kuule 5 päeva jne. Kuna tekstiiltööstusis on alatiselt võrdlemisi suur õpilaste arv, siis tuleb õpilastele puhkuse küsimus korraldada eriti. Noortöölisile on tarviline vähimalt 15-päevaline puhkus. Samuti ei tohi kuuluda puhkuseajasse langevad tavalised puhkepäevad tasulise puhkuse hulka. Üldiselt ollakse töölise organisatsioonides arvamisel, et puhkus peaks leidma aset 15. aprillist 15. septembrini ja puhkuse aeg peaks olema jaotamatu. Samuti on kontrolli mõttes alati parem, kui kõik töölised saavad korraga puhkuse. Tehniliselt on puhkuse läbi viimine sageli teisiti teostamatu kui et terve käitis jääb seisma. Samuti ei tohi töölisilt puhkuse päevi trahvi või muul põhjusel maha arvestada. Puhkuse tasude arvestamisel peaks võetama arvesse töölise teelist teenistust, aga mitte poolfikttiivseid põhipalku, mis ainult siis tulevad tegelikult kasutamisele, kui töölisile tuleb anda palgalist puhkust. Sellast praktikat on tarvitatud meil korduvalt mitmes käitises. Tavaliselt moodustab välismaa töölise puhkuse tasu 2—4% aastateenistusest või päevade tasu arvestamisel võetakse 3 eelmise kuu keskmine päevateenistus aluseks.

Kindlustusnõukogu otsuseid.

Kohvikuteenijate haigekassa alla arvamise asjus.

Kindlustusnõukogu I osakonna otsus
10. veebruarist 1937. a.

Kindlustusnõukogu I osakond koosseisus: juhataja: Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuse Osakonna direktor Joh. Sonin, liikmed: majandusministeeriumi esindaja Joh. Kark, tööandjate esindaja K. Mauritz, töölise esindaja L. Johanson, arutades Novikoffi kaebust I jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusameti otsusele 18. sept. 1936. a. temale kuuluva kohviku-kondiitritööstuse haigekassa alla arvamise asjas leidis: kaebajal on õigus, kui ta arvab, et tema kohvik ei oma tööstusliku ettevõtte tunnemärke, kuid selle vastu kohvikuga seotud kondiitritööstus osutub tingimata tööstuslikuks ettevõtteks, kuna seal valmistatakse saadusi kohviku äriruumes ostjaskonnale müümiseks ning kohvikus käijatele serveerimiseks.

Ülaltoodu põhjal kindlustusnõukogu I osakond, käsitledes kinnituspõhiseid seadust ja kodukorda, otsustas: muuta I jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusameti 1936. a. 18.

septembri otsuse selles osas, millega „Maroko“ kohvik-kondiitritööstus on arvatud Tallinna Ühise Haigekassa alla, ning jätta Tallinna Ühise Haigekassa alla arvatuks ainult Anna Novikoffi Tallinnas, Harju tän. 32 asuva kondiitritööstuse.

Jõuvankrite teenijate kindlustamise asjus.

Kindlustusnõukogu I osakonna otsus
10. veebruarist 1937. a.

Arutades August Liivamägi kaebust III jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusameti otsusele 17. oktoobrist 1936. a. tema veo-ettevõtte asjus antud kaebuse mitterahuldamise pärast leidis: jõuvankriga inimeste ja asjade veo-ettevõtte kohta käival teatelehel on märgitud, et sõiduauto omanik on ühtlasi ka selle auto juht. Seega ettevõtte funktsioneerimiseks ei ole vaja alatist tööjõudu, nagu see oleks juhul, kui omanik ei osutuks ise autojuhiks. Kindlustusameti protokollis on tähendatud, et „kindlustusametil olevate andmete järgi ja kaebaja enese seletusel on tema veo-ettevõttes ametis jõuvankriga asjade veol peale omaniku ka teisi isikuid“. Kaebaja rõ-

hutas seda, et kui temal keegi on olnud abiks, siis ainult juhuslikult ja tundide kaupa, kindlustusamet aga leidis, et tähendatud olukord ei ole mööduandev.

Sellega aga nõustuda ei saa, sest seadus näeb ette täpselt vähimalt ühe töölise alatist tööd. Kuna kaebaja väide ei ole ümber lükatud, siis ei või ka lugeda õigeks korraldust kaebaja ettevõtte arvamise kohta Eesti Tööliste Kinnitushübisuse alla.

Ülaltoodu põhjal kindlustusnõukogu I osakond, käsitledes kinnitushübisuse seadust ja kodukorda, otsustas: tühistada III jsk. tööinspektori korralduse, millega kaebaja veotevõtte on arvatud Eesti Tööliste Kinnitushübisuse alla.

Kindlustusnõukogu I osakonna otsus 10. veebruarist 1937. a.

Arutades Evald Vilbo kaebust III jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusameti otsusele 17. oktoobrist 1936. a. tema veotevõtte asjus antud kaebuse mitterahuldamise pärast, leidis: kaebaja väidab muuseas, nagu oleks tehtud vastuvaidlematult kindlaks, et töötab ainult juht (omanik) ning et kõrvalisikuid tarvitatud ei ole. See väide on vastolus andmetega, mida kaebaja ise on kirjutanud jõuvankriga inimeste ja asjade veo ettevõtte kohta käivale teateplanketile; nimelt on sellele märgitud, et kaebaja ettevõttes töötab 2 autojuhti.

Ülaltoodu põhjal kindlustusnõukogu I osakond, käsitledes kinnitushübisuse seadust ja kodukorda, otsustas: kaebuse jätta tagajärjeta.

Käesoleva otsuse peale võib kaevata edasi Riigikohtu administratiiv-osakonnale ühe kuu jooksul otsuse kättesaamisest arves.

Volinike valimise korrast.

Arutades K. Kingsepa, E. Siigi ja J. Kikase kaebust I. jsk. tööinspektori ringkonna Kindlustusameti otsusele 13. juulist 1936. a. Tallinna Ühise Haigekassa A/S. A. M. Luther'i käitise volinike 8. juuni 1936. a. valimiste asjas leidis: Tallinna Ühise Haigekassa põhikirja § 59 järgi võib esitada protesti volinike valimise vastu, kui on ette tulnud seaduse või põhikirja vastu eksimisi. Kaaludes kaebajate poolt toodud väärnähtusi peab tähendama, et ükski neist ei osutu kehtivate seaduste rikkumiseks, kuna seadused ei sisalda selles suhtes mingisuguseid eeskirju. Põhikirjast kõvalekaldumisi võib küll konstateerida; nimelt § 58 p. d tekstist järgneb, et iga haigekassaliige saab puhta valimisedelli ja kirjutab ise valimisedelile kandidaatide nimed, ent A/S. M. Luther'i vabrikus töötavate haigekassa volinike valimisel jagati välja trükitud nimekirjad. Kuid kui haigekassaliikmed ja nende hulgas ka kaebajad võtsid need vastu vastu vaidlemata, siis nad avaldasid sellega oma nõusoleku sellele valimise viisile, sest nad oleksid võinud nõuda viidatud põhikirja § 58 alusel puhaste sedelite andmist.

Ka ei nähtu, et põhikirja § 58 p. d oleks rikutud. Seal nõutakse, et kandidaadid, kellele nime kohta vastu vaidlemata selgusele

ei jõuta, jäetakse arvust välja. Kuna valimisedel sisaldas täpse seletuse, kuidas tuleb talitada tarvilise kandidaatide arvu ülesseadmisel, siis valimiskomisjon pidi välja arvama kandidaadid, kelle nimi oli alla kriipsutatud.

Valimisringkondade moodustamist ja valijate nimekirja pidamist ei näe ette ei seadus ega põhikirja.

Ülaltoodu põhjal Kindlustusnõukogu I osakond, käsitledes Kindlustusnõukogu seadust ja kodukorda, otsustas Karl Kingsepa, E. Siigi ja J. Kikase kaebuse jätta tagajärjeta.

Sotsiaalkindlustus

— Sotsiaalkindlustuse arenemisest uues astmes kirjutab „Post.“ nr. 147 pikema ülevaates, kus muuseas üteldakse, et hoolimata sõja- ja kriisiaegseist raskusist sotsiaalkindlustus kui korraldus pidas tormile vastu. Kõikjal tõuseb nüüd kindlustuskassade liikmete arv, sissetulekud suurenuvad, pöörduakse tagasi vanade toetusnormide juure ning plaanitsetakse ja viiakse läbi uusi korraldusi. Sotsiaalkindlustuse katsetatud väärtust kinnitab veel see asjaolu, et kusagil ei ole temast loobutud, vaid hulgas riikides, kus varem suhtuti sotsiaalkindlustuse mõttele enam või vähem ükskõiksest, on korraldatud nüüd uuesti sotsiaalkindlustus. Kriisiaeg on õpetanud, kuidas enam kui kunagi varem just rasketel aegadel rahvahulkades vajaline on hoolekanne haiguste ja töövõimetuse ja vanaduse raskete tagajärgede vältimiseks tervisliku heaolu ja inimväärse ülalpidamise eest hoolitsemisega.

— Vanaduse, invaliiduse ja järelejäänute kindlustamise kohta võttis Pärnu ja Sindi käitisevanemate ja ametiühingute esindajate koosolek vastu resolutsiooni, milles nõuti sotsiaalkindlustuse kiiremat teostamist kõigi tööliste ja teenijate kohta.

— Sotsiaalkindlustuse kohta võttis Tartu-maa kaupmeestepäev vastu otsuse, milles üteldakse, et nad peavad tarviliseks sotsiaalkindlustuse teostamist ja on nõus selleks sunduslikke rahalisi kohustusi kandma. Ka Võrumaa kaupmeestepäev tegi otsuse, milles nad pooldavad sotsiaalkindlustust.

— Põllutööliste olukorra parandamiseks tegi Põllutöökoda otsuse; mille järgi tuleb elu viia põllutööliste kindlustamine vanaduse, töövõimetuse ja haiguste vastu.

— Lasterikaste emade toetamiseks antakse N. Venes 1937. a. 1 miljard rbl. Lastearvu järele saavad emad toetust 2—3 tuhat rubla.

— Puhkekodudes SSSR-is viibib käesoleval aastal eelarve järgi 2.100.000 kutseühingute liiget — sotsiaalkindlustuse arvel. Kuurortidesse saadetakse 360.000 kutseühingulast, kutseühingute poolt lastelaagrisse 317.000 last.

— Hoolekande kulud on vähenenud. 1935-36. a. oli neid kulusid 4,0 milj. kr. Hoolealuseid on 55.000, kui ühes arvata ka tühekorsetsed abisaajad. Hoolealuste nimekirjas on 33.000

isikut, mingipärast on teinud hulka võetud ka lasteaedade lapsed.

— Pensionikulud riigi- ja omavalitsuse teenijaile ning sõjaväelastele oli 1935/36. a. 3,4 milj. kr. 10 aasta jooksul on need kulud tõusnud kahekordseks. Pensione on tõstetud.

— Haiguskindlustuse kulud aastast ulatuvad üle 2 milj. kr., sellest riigiteenijaile riigieelarve korras üle 0,4 milj. kr.

— Tööõnnetuste vastu kindlustamine nõudis 1935. a. 973.000 kr.

— Põllutööliste õnnetuste vastu kindlustamine läheb aastast maksma umbes 20.000 kr. Varem kardeti, et need kulud tõusevad üle 180.000 kr.

— Kalurite õnnetuste vastu kindlustamise seaduse eelnõu on Sotsiaalministeeriumis koostamisel.

— Arstirohtude väljaandmisel haigekassaliikmeile pandi Pärnu ühishaigekassa poolt maksma uus kord, mis kaotab senised kitsendused. Rohud antakse nüüd apteekidest arstitähe vastu kassaliikmeile maksuta, ainult perekonnaliikmed tasuvad endiselt 10 prots. rohu alghinnast.

— Omavalitsuste ja ühistegeliste ettevõtete tööliste tööõnnetuste vastu kindlustuse ühingu „Ühisoma“ pensionikapital oli 1936. a. aruande järgi 266.479 kr.

— Kindlustatud Inglismaal on haiguste vastu 19 milj. ja töötaoleku vastu 13 milj. inimest.

— Lastekaitsest ja hoolekandest toob kuukirjas „E. Statistika“ nr. 187 ülevaate A. Tuisk.

— 40 aastat ühes ülikonnas on „Uudislehe“ andmeil elanud Koloveres keegi pime saunik, kes praegu on 60 a. vana. Ta saab vallalt toetust 2 kr. kuus, samapalju saab naine. Riietena kannab leeritülikonda. Abielupaar elab väga suures puuduses.

Töökaitse

Tööliste üldkogude koosolekuile tehakse takistusi.

Tööstuslike käitiste tööliskonna asutiste seadus ja töötülide lahendamise seadus näevad ette, millised ülesanded on töölisnõukogu liikmeil ja töölisvanemal. Töölisvanemad on käitises vahemeheks kollektiivtöötüldes ja samuti selgitavad arusaamatusi tööandjate ja tööliste vahel ka individuaaltüldes, esindavad käitise tööliskonda asutis, kus see on seadusega ette nähtud, avaldavad tööliskonna arvamisi ja seisukohti ning valvavad töökaitse seaduste täitmise järele.

Töölisvanemad saavad otse kontakti tööliskonnaga käitise töölise üldkogude koosolekuil. Suuremas käitises on võimatu kujutada olukorda, et töölisvanem käib ühe töölise juurest teise juure töölise arvamuste teadasaamiseks mõnes tähtsamal päevakorral olevas küsimuses. Töölisvanemate seadus ei määra seepärast sugugi kindlaks, milliseid asju töölised võivad oma üldkoosolekuil arutada, ega anna ka selleks üksikasjalisi juhiseid konetee- made asjus. Tööliste elu puutuvate küsimuste

hulk on niivõrd mitmekesine ja vahelduv alati, käies kaasa igapäevase eluga, et seaduses nende küsimuste piiritlemine oleks osutunud täiesti otstarbetuks.

Mõned tööandjad on aga ses suhtes seadusest ette joosnud ja asunud tööliste koosoleku vabadust sellega piirama, et nad tõlgitsevad, mida töölised oma üldkogu koosolekuil võivad arutada ja mida mitte. Nii tahtis raudteeliini 3. jaoskonna töölisnõukogu korraldada oma jaoskonna tööliste üldkogu koosoleku, kus oleks peale muude küsimuste tulnud arutusele ka referaat Tööliskoja sekretär Ilmar Rebase poolt tööliskonna päevaküsimustest ja teiseks tähtsaimaks punktiks oli töölise seisukohavõtt riigiteenijate haiguskindlustuse seaduse ja priivee määruste asjus.

3. liini jaoskonna juhataja teatas aga tööliste sellekohasele teadaandele, et tema ei saa lubada eelnimetatud koosolekut, sest eelnimetatud päevakorra punktid sisaldavad sellast asja, mis ei kuuluva töölisnõukogu ja tööliste üldkogu koosolekute kompetentsi. Sellane jaoskonna juhataja seaduse tõlgendamine on täiesti omavoliline ja pealegi ei piira seadus üksiasjaliselt, milliseid teemasid töölisnõukogud võivad võtta oma üldkoosoleku päevakorda. Töölisnõukogul tuleb arvestada ainult koosolekute registreerimise asjus politiseivõime. Kui politsei on koosoleku registreerinud, siis pole see enam tööandja asi seletada, kas üks või teine punkt päevakorras kuulub üldkoosolekute kompetentsi. Kui tööandjail oleks sellane volitus seadusi oma meeldivuse kohaselt tõlgitada, siis ei saaks töölised üldes enam oma üldkoosolekuid pidada. Tööandjad võivad siis lükata edasi mitmedki koosolekud ja leida, et üks või teine asi ei kuulu üldkogu koosoleku arutada. Töölisel tuleb käitises olla valvel oma õiguste kaitseks ja mitte lasta end viia eksitusse mõne tööandja ühepoolse seisukoha ja arusaamiste tõttu. Töötajatele tuleb kindlalt ära seletada, et töölisel on õigus oma asju arutada nagu nad seda tarviliseks peavad, ja see pole vastolus seadustega. Tööstuslike käitiste tööliskonna asutuste seadus näeb ette töölisnõukogudele veel võimaluse väljaspoolt käitise koosseisu referendi kohale kutsumiseks. Samuti määratakse lähemalt kord, millele peab vastama väljaspoolt käitist kõnelema kutsutud referent, kuid teemades suhtes on referent vaba ja peab arvestama ainult üldisi seaduslikke korraldusi koosolekute korraldamise alal.

— Eesti tekstiilvabrikuis on teostamisel töölise töökoormatuse suurendamine. Seni töötati 2—3 teljega, edaspidi tahetakse töölisi panna töötama 4—6 teljega. Telgede arvu suurendamise kaasa ei käi töötasu tõus, vaid vastavalt reguleeritakse tükitöö hindu nii, et tööline peab küll senisest enam pingutama, kuid töötasu selle läbi ei suurene.

— Rootsi sotsiaalküsimuste lahendamisest kirjutas hiljuti „Post“. Peeter A. Speek pikema ülevaate, kus ta väidab, et tihe tööliste või tööandjate organisatsioon pole majanduslikule stabiilsusele mitte vähe kaasa aidanud. Ametiühingute liitu kuulub 10,5 prots. elanikkonnast. Tööolusid kõigjal reguleeritakse kollektiivsete lepingutega. 1935. a. lõpul oli sunduslikke töölepinguid ainult 6720,

mis haarasid 719.433 töölise, seega üldise ametiühingute liidu kogu liikmeskonna. Umbes 36 prots. neist kollektiivseist töölepinguist on ülemaalse ulatusega. Tööleping, mis sõlmiti põllutöölise ametiühingu ja põllutöölise liidu vahel 1936. a. lõpul kaheks aastaks, näeb ette tööpäeva lühendamise, palkade tõusu ja vaba laupäeva-pärastlõuna põllumajanduses ülemaalses ulatuses.

Töölepingu seaduslikkuse küsimus läheb juhul, kui vastaspoolel ei nõustu vahekohtuga, erilisse töökohtusse, kus 7 liiget, neist 2 tööliste, 2 tööandjate esindajat ja 3 erapoolset isikut. Tööstuslikud lahkarmised ja tülid, mis osutuvad kaotusi ja võite mõlemale poolele, on üldiselt põhjustanud tööliste palkade, s. o. nende elustandardi, tõusu, hoides sellega teatud tasemel kaaluva osa tarvitajaskonna ostuvõime.

Hästi korraldatud avalik tööamet hoolitseb töötute ja tööandjate kokkupuute eest, kuna töötuse vastu kindlustamine aitab hoida ülal ka töötute ostuvõimet. Hädaabinõud korraldatakse riigi- ja omavalitsuste toetusel. Tasu hädaabitööl on tõusnud 55 sendilt kuni 5.50 sendini. P. A. Speek ütleb õieti, et see võrdlemisi kõrge tasu, mis makseti töötule hädaabitöödel, ja rahaline abi aitasid kaasa töötute kui tarvitaja ostuvõimet hoida teatud kindlal tasemel.

Õnnetuskindlustus alates 1916. a. ja kindlustus töövõimetuse ning vanuse vastu 1913. a. alates on praktiliselt kohustuslikud kõigile töölisele. Haiguse vastu kindlustamine toetub vabatahtlikult kogutud fondile, millele lisa annab riik.

P. A. Speek leiab, et rootsi tööline on kindlustatud kõikide võimaluste ja riskide vastu tema elus. Peaks ta kaotama töövõime, on tal siiski olemas teatud sissetulek kindlustuspreemia näol, mis hoiab teda samuti ka tarvitajaskonna ridades.

P. A. Speek annab ülevaate ka ühistegeelisest liikumisest, mis niihästi tootmises kui ka kasutamises näitab rootsi rahva taht parandada ja kindlustada oma majanduslikku olukorda solidariteedi ja omaabiga. 1935. a. oli üks kolmandik rootsi rahvast otseselt seotud ühistegeelis liikumisega. Peale otsese majandusliku tegevuse koöperatiivühingud hoolitsevad mitte ainult oma liikmete ja tarvitajaskonna, vaid üldiselt rahva kui tarvitaja hariduse ja kasvatuse eest, asutades õpperinge, korrespondentide kooli ja erikursusi ühistegeelise ettevõtte tegelevaile.

— **Palgalise puhkeaja seaduse muutmiseks** oli kaks kava: ühe järgi pidi ulatust laiendada ja puhkeajaga pikendatama, teise järgi iseseisvus- ja võidupiha palgalisteks puhkepäevadeks muudetama. Küsimus on nähtavasti päevakorras ära võetud.

— **Pühapäevarahu ja 8-tunnilist tööpäeva** nõuavad äriteenijad Eestis.

— **Kollektiivlepingu sõlmimine põlevkivikaevanduses** on seni töösturi poolt vastuseisumist leidnud. Töötingimuste reguleerimiseks on aga kollektiivleping paratamatu. Eesti tööliiklasi tähtsaimaid ülesandeid on lähimas tulevikus asendada üksiku töölepingud kollektiiv-

lepingutega, nagu see on sündinud teistes riikides.

— **Tööinspeksiooni laiendamist** kõigile tööaladele, kus palgatööd tehakse, nõudis rahvusvaheline tööinspeksiooni konverents Viinis, millest võtsid osa Eestist dir. J. Sonin ja tööinspektor J. Koppel.

Eestis on tööinspeksiooni laiendatud tööliste töölepinguseadusega väga paljudele tööaladele, ka põllumajanduses on vastavate seaduste alusel tööinspeksiooni järelevalve, kuid hoolimata koosseisu suurendamisest ei jatku koosseisust siiski kõigi nende ülesannete täitmiseks, mis maksavad seadused tööinspeksioonile panevad.

Tervishoid.

— **Igakuine surmarong.** „Mõnda tiisikusest“ kirjutab „Tervises“ nr. 7 — 1937. a. dr. G. Leisner, märkides ka tiisikushaiguse rahvamajanduslikku tähtsust, seda kahju, mis tiisikus toob. Tiisikus on külgehaakav haigus, kuid „enamus inimesi oma harilikus elus ehk tõesti ei pane seda hädaõhtu tähele“. Iga päev sureb meil tiisikusse umbes 7 inimest, iga nädal 49 ja iga kuu seega 210 inimest. Piltlikult võime öelda: iga kuu veereb meie riigis manalasse rong, mis koosneb 5 vagunist, igas vagunis on 42 inimest... ja aastast-aastasse sünnib see hävitus! Dr. Leisner nõuab, et tiisikus vastu tuleb võidelda täie jõuga. Peetagu jäävat meeles: tiisikus on külgehaakav haigus!

— **Pimesoole põletikust** kirjutab „Tervises“ nr. 7 — 1937. a. dr. A. Pooman, põletusist ja nende ravist — dr. med. G. Korneel, jalgrattast ja tervishoiust — dr. V. Sumburg, nägematute valguskiirte tähtsusest — dr. A. Pooman, seerumi tarvitamisest ussihammustuse puhul — dr. A. Okas.

— **Tervishoiu nõudeile vastava käimla** kohta on avaldanud 21-leheküljelise brošüüri Eesti Tervishoiu Muuseum.

— **Kutsevalikust ja tervishoiust** kirjutab „Tervises“ pikemalt prof. A. Rammul. Nr. 7 käsitleb ta naiste kutseid. Soovitame lugeda.

— **Tervishoiu personaali Eestis** oli K. Rumma ülevaate järgi („E. Statistika“ nr. 187) 3160, neist asukoha järgi 2424 linnades, 657 maal ja 79 teadmata asukohaga. 1937. a. oli arste — mehi 733, naisi 199; hambaarste ja dentiste-mehi 33, naisi 172; rohuteadlasi — mehi 242, naisi 64; rohuteadl. kandidaate — mehi 22, naisi 25; apteegiasistentide — m. 131, n. 114; apteegipraktikante — m. 78, n. 192; õdesid — m. 1, n. 551; ämmaemandaid 398; masseerijaid — m. 20, n. 183; koolivelskereid — m. 1, n. 4.

Haiglaid oli 1936. a. üle riigi 53, voodite arvuga 2983. Haiglaist kuulus riigi ülalpidamiseks 10, voodite arvuga 682; omavalitsusile 20, voodeid 1534; eraisikule 23, voodeid 767. Linnades oli 41 haiglat 2845 ja maal 12 haiglat 138 voodiga.

Voodite arv 10.000 elanikule oli üle riigi 26,4.

Eriotstarbega raviasutusi oli 14, voodite arvuga 1700. Eriotstarbega raviasutustist oli: 6 sanatooriumi, 317 voodiga, 4 vaimuhaiglat 1153 voodiga ja 4 leprosooriumi 230 voodiga.

Mudaravilaid oli 10, nõuandlaid emadele ja lastele 24, neist linnades 16 ja maal 8, nõuandlaid tuberkuloosihaikeile 13 — kõik linnades.

— „Eesti Arsti“, nr. 7 — 1937. sisu on: A. Tam m: Valuta sünnitamisest; C. Pri m a: Võõrkeha päarakus; Ed. Soone t s: Mõnda moodsast haiglast ja tema ülesandest; H. Norm a n: Hieronymus Fabricius d'Aqua pendente; Joonealune, referaadid, arstilike organisatsioonide tegevus, tervishoiu- ja hoolekandevõime ametlikud teadaanded, arstide liikumine, kroonika, nakkushaigused mais 1937. a.

Eesti Arstide Liidu peakoosolek otsustas teha seltsidele ülesandeks moraalselt kohustada oma liikmeid „Eesti Arsti“ tellima ja temale kaastööd tegema.

— Laste suveks puhkekodudesse saatmisele pööratakse SSSR-is erilist tähelepanu. Krimmis, Mustamere ääres mahutavad puhkekodud suve jooksul 40.000, laagrid 120.000 koolilast, Harkovi oblasti sanatooriumid, puhkekodud ja laagrid 250.000 last. Puhkekodude ja laagrite võrk ulatub üle riigi ja neis käib suve jooksul puhkusele kümneid miljooneid lapsi.

— Lenduri südame tegevuse kuulamiseks maa pealt on N. Vene õhusõidu meditsiini kesk-laboratooriumis konstrueeritud aparaat.

Mitmesugust.

— Kuidas tööliste töötingimusi ajalehtedes kirjeldatakse, selle kohta andis kujuka näite poola tööliste lugu „Kiviõlis“. Toodi järjekindlalt teateid, kuidas poolakad on olukorraga rahul, vilunud töölisel võivad teenida kuni 7.50 kr. päevas, selle järele kirjutati, et teenivad vähem, vaid üle 3 krooni, kuipalju üle, jäeti targu ütlemata, kuid lisati juure, et poolakate väiksemate töövoimete põhjuseks olivat osalt ka nende endine paariaastane töötaolek, millise aja vältel jätnud soovida toitlusolud, mis organismile halvasti mõjunud. Nüüd aga kosuvat mehed Eestis hästi, kuna toit olevat siin odavam ja hea.

Tuli aga, palgapäev, selgus, et poolakad said nii vähe raha, et osal neist polnud võimalik selle eest järgmistel päevadel leibagi osta. Siis seletati, et need polnudki tööhimulised poolakad, kes lahkusid ilma uusi töötamiskatseid tegemata.

Poolakate lahkumise põhjuseks on: madal palk ja rasked töötingimused, püütagu siin teatud poolelt seletada mis tahes. Katsetamine poolakatega näitas ka, missugustel tingimustel eesti töölisel peavad kaevandusis elama.

— Moskva kasvu näitavad võrdlused 1936. ja 1913. a. vahel, millest 1913. a. arvud too-

me sulgudes: elanikke 3.567.900 (1.665.800), tööstuse toodang 12.133 (927) milj. rubla, veetarvitus keskmiselt öö-päeva jooksul 287,4 (38,6) tuhat kuubikmeetrit, elektri tarvitus 2235 (141,4) milj. kilovatt-tundi, liikumine metrol, trammil, trolleibusel, autobusel ja jõe-trammil 2136,6 (257,4) milj., valmis teid 4500 (198,7) tuhat ruutmeetrit, graniitkaldaid (42) (4) km, teatreid 34 (15), muuseume 65 (38), kõrgemaid õppeasutusi ja akadeemiaid 79 (13), neis õpilasi 92.195 (36.257), tehnikume 85 (22), neis õpilasi 32.097 (16.023), õpilasi kesk- ja algkoolides 549.579 (116.236).

— Sotsiaalküsimuste õppetooli asutamist Tartu ülikooli juure tuleb pidada soovitavaks. Sotsiaalküsimuste tundmine on tarviline juristidele, arstidele ja teistele. Ka aitaks sotsiaalküsimuste õpetamine ülikoolis kaasa nende küsimuste uurimisele ning annaks tarvilise ettevalmistusega sotsiaaltegelasi. Kui omal ajal prof. Kl i m a n luges ülikoolis tööõigust, siis ilmusid tema sulest nii mõnedki uurimused töökaitse ja sotsiaalkindlustuse alalt. Võib oodata, et kui sotsiaalküsimusi ülikoolis hakatakse süstemaatiliselt õpetama, siis ka sotsiaalalal kirjandust rikastatakse.

Eraettevõtjate avalike kohuste üle kurdab „Ü. K. S. K. Teated“ nr. 13, muuseas: „Haigekassa arvestused ja teadaanded, tööinspektori igakuised teatelehed, peale selle veel poolaastased ja juuliku kohta eraldi — majandusloenduse laialdane küsimusteseeria — maksuametile oma ettevõtte kohta aruandmine — töötasude teatelehed ametnike kohta maksuametile jne. ning nüüd uudsusena veel erametnikkude kohta maksu sissenõudmine“ jne.

Meie arvates on need kohustused paratamatud, sest praegusaja ühiskond on keeruline organisatsioon, mis väga tunduvalt lahku läheb ürgaegsest ühiskonnast, kus veel ei olnud praegusaegseid seadusi, korraldusi — ega ka aruandeid, teatelehti, ankeete ja maksulehti.

— Tööliste toitlusolud SSSR-is on paranenud. Võrreldes käesoleva aasta jaanuarikuud läinud aasta sama ajaga, on tarvitatud tänava enam võid 17,7%, liha ja lihasaadusi — 24%, suhkrut 27,1%, maiustusi 18,3%, rasva 1,5 korda. Tarvitamise tõus on tingitud palga tõusust ja tööliste toiduainete kasutamise korralduse täienemisest.

1932. a. oli töötasufond 32,7, 1936. a. 71,4 ja 1937. a. 78,33 miljardit rubla.

Haigekassade tegevusest.

— Narva haigekassal 8000-kr. ülejääk. Narva üldhaigekassa aastapeakoosolekul kinnitati möödunud poolaasta tegevuse aruanne, millest nähtub, et haigekassa on 6 kuu jooksul saanud 8152 kr. puhastulu. Kassa alla kuulub praegu 4144 liiget ühes 2413 abiõigusliku perekonnaliikmaga. Lähemal ajal Narva apteek viiakse üle uutesse ruumidesse, milleks eelarvesse võeti 1500 kr. Uude juhatusse valiti: A. Helder, A. Trei, A. Mägi, V. Koppel, A. Tidblom, H. Lill ja J. Karrus. Revisjonikomisjoni tulid valituks K. Kallas, A. Kluuge, A. Kullermann, A. Levo ja K. Mägi. „V. Maa“.

EHL teateid.

Eesti Haigekassade liidu juhatuse koosolek oli pühapäeval, 18. juulil, k. 10 homm. Tallinnas, büroo ruumes. Koos olid: K. Lukk — Tartust, F. Kauks — Kohtla-Järvelt, V. Ado — Tallinnast, A. Mägi — Narvast, V. Luksepp — Rakverest, N. Andresson — Pärnust ja liidu sekretär L. Johanson.

Haigekassade päev

otsustati augustikuu asemel pidada 18. ja 19. septembril.

Tööstuslikes käitises tööõnnetuste vältimise ja tervishoiu määruse eelnõu leiti vastuvõetav olevat.

Ametnike haiguskindlustus.

Kuna eraettevõtete ametnike kojas on väljatöötamisel ametnike haiguskindlustuse seadus, siis otsustati teatada kojale, et haigekassade kongressid on leidnud, et teenijate haiguskindlustust ei või eraldada üldisest haiguskindlustusest, vaid haiguskindlustus tuleb teostada ühe organisatsiooni kaudu ühtlase ja üldise seaduse alusel.

Haigekassade tegevuse ülevaade kuulati ära.

Rohuteadlaste päeva ja Balti apteekrite konverentsi resolutsioonidega,

mis puudutavad haiguskindlustust, tutvuti ja leiti, et rohuteadlaste päeva resolutsiooni see osa, mis käsitleb haigekassade apteegi avamise ja apteekide valiku õigust, ei vasta rahva tervishoiu huvidele. Haigekassadele tuleb anda vabamüügi-apteegi avamise õigus.

Põllutöökoja resolutsiooniga sotsiaalkindlustuse kohta

tutvuti ja leiti, et põllutööliste haiguskindlustus tuleks korraldada koos üldise haiguskindlustusega, välja arvatud juhul, kui põllutööliste haiguskindlustus teostatakse riigi arvel.

Kaupmeeste päevade resolutsioonidega sotsiaalkindlustuse kohta

tutvuti.

Korstnapühkijate õnnetuste vastu kindlustamiseks

otsustati pöörduda kindlustusnõukogu poole.

Autojuhtide haiguste vastu kindlustamiseks

ja nende tööaja normeerimiseks otsustati pöörduda sotsiaalministeeriumi poole.

Peale selle otsustati rida küsimusi, millel puudub üldine tähtsus.

Haigekassategelaste päev.

Eesti Haigekassade Liidu poolt korraldatakse haigekassategelaste päev laupäeval, 18., ja pühapäeval, 19. septembril 1937. a., algusega kell 10 homm., Tallinnas, Töölistkoja ruumes, Toompuiestee nr. 17-a. millest Teie osavõttu palume.

Päevakord:

1) Sotsiaalkindlustuse areng viimaseil aastail — ref. dir. I. Sonin.

2) Sotsiaalkindlustusest — ref. teatatakse edaspidi.

3) Tööliste tervislikust seisundist Eestis — ref. Riigi St. üldbüroo juhataja H. Reiman.

4) Sotsiaalkindlustus Eestis — ref. R. Sõrmus, RSKbüroost.

5) Tööõnnetused — dr. A. Meerits, Tallinna üldhaigekassa haigla juhataja.

6) Tervishoiu alalt haigekassadele — ref. Dr. M. Püümetš.

7) Sanatooriumid, kuurordid, puhkekodud ja haigekassa — ref. Dr. M. Püümetš ja L. Johanson.

8) Haigekassades rakendatavaid seadusi — ref. Töölistkoja peasekretär I. Rebane.

9) Haigekassade päevaküsimusi — K. Lukk.

10) Haigekassateenijate kutseküsimusi — ref. L. Johanson.

Igale referaadile või mitmele korraga järgnevad läbirääkimised.

Haigekassategelaste osavõtt ei ole piiratud.

Osavõtjate nimed, esnimed ja lähtejaamad palutakse teatada võimalikult enne 11. septembrit.

SISU: 1) Tööstust, töövõljakusest, tootlusest ja korterist — L. Johanson. 2) Haigekassa ja rohuabi — A. Kaera. 3) Fosgeeni toimest inimorganismile — A. Kummel. 4) Sotsiaalpoliitilisi jõuproove Ameerikas. 5) Töötilide lahendamise komisjonist — J. Mihkelson. 6) Tööpuuduse ulatusest. 7) Tekstiiltööliste puhkuse küsimusi. 8) Kindlustusnõukogu otsuseid. 9) Sotsiaalkindlustus. 10) Töökaits. 11) Tervishoid. 12) Mitmesugust. 13) Haigekassade tegevusest. 14) EHL teateid.

Vastutav toimetaja Karl Lukk. Tegev toimetaja L. Johanson. Väljaandja Eesti Haigekassade Liit.

Ilumise aeg 13. augustil 1937. a.